

BENLİK SAYGISI, YAŞAM DOYUMU VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: LOJİSTİK ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-ESTEEM, LIFE SATISFACTION AND ACADEMIC ACHIEVEMENT: A RESEARCH ON LOGISTICS STUDENTS

Dr. Öğr. Üyesi Koray ÇETİNCELİ¹

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ACAR²

ÖZ

Araştırmada lojistik öğrencilerinin sahip olduğu benlik saygısının yaşam doyumlarına ve akademik başarılarına olan etkisi ile bu etkide cinsiyetin düzenleyici rolünün tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla önlisans düzeyi lojistik bölümünde okuyan 278 öğrenciden çevrimiçi anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Araştırmada Rosenberg (1963) tarafından geliştirilmiş olan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin alt boyutlarından olan "benlik saygısı" ölçeği, Diener, Emmons, Larsen ve Griffen (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve akademik performansı ölçmek amacıyla öğrencilerin genel not ortalamalarından yararlanılmıştır. Yapılan korelasyon analizi neticelerine bakıldığında öğrencilerin benlik saygıları ile yaşam doyumunu ve akademik başarıları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Oluşturulan model çerçevesinde kurulan yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre öğrencilerin benlik saygılarının yaşam doyumunu ve akademik başarılarına pozitif yönlü bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca cinsiyetin benlik saygısı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide düzenleyici rolü olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar önceki araştırmalardan edinilen bulgular ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu, Düzenleyici Etki, Cinsiyet, Lojistik Öğrencileri.

JEL Sınıflandırma Kodları: O47, O53, E13, R11.

ABSTRACT

In the study, it is aimed to determine the effect of self-esteem of logistics students on their life satisfaction and academic achievement and to determine the moderator role of gender in this effect. To this end, data are collected from 278 associate degree students studying at the Department of Logistics through an online questionnaire. In the study, the self-esteem scale, which is one of the sub-dimensions of the "Rosenberg Self-Esteem Scale" developed by Rosenberg (1963), the "Life Satisfaction Scale" developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffen (1985), and the students' general grade point averages are used to measure academic performance. As the results of the correlation analysis, it is determined that there are positive and significant relationships between students' self-esteem, life satisfaction and academic achievement. According to the results of the structural equation model established within the framework of the model created, it is revealed that students' self-esteem has a positive effect on their life satisfaction and academic achievement. In addition, it is determined that gender has a moderator role in the relationship between self-esteem and life satisfaction. The results obtained are discussed in the light of the findings obtained from previous studies.

Keywords: Self-esteem, Life Satisfaction, Moderator Effect, Gender, Logistics Students.

JEL Classification Codes: O47, O53, E13, R11.

* Bu çalışma için Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 103/16 sayılı ve 23.02.2021 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, koraycetinceli@sdu.edu.tr

² Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, omeracar@sdu.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

It is known that self-esteem, which consists of self-respect, trust and likes, has a positive effect on life satisfaction. Self-esteem is an important factor that motivates the individual positively. People with high self-esteem have an important motive in achieving success by overcoming their problems and increasing their satisfaction with life. The aim of this study is to determine the effect of students' self-esteem on their life satisfaction and academic achievement and to examine the moderator role of gender in this effect. For this purpose, with the rapid growth of the logistics industry in recent years, it has been observed that the students' interest in this program has increased, and the research was carried out with the participation of logistics students who are seen as potential employees of the logistics sector.

Design/methodology/approach:

The research was conducted with the participation of 278 logistics department students studying at associate degree level. In the study, the self-esteem scale, which is one of the sub-dimensions of the "Rosenberg Self-Esteem Scale" developed by Rosenberg (1963), the "Life Satisfaction Scale" developed by Diener et al. (1985), and the students' general grade point averages were used to measure academic performance. SPSS 23 and AMOS 23 programs were used to analyze the collected data. Frequency tables, descriptive statistics, correlation with reliability and normality distribution, moderator effect analysis were carried out from SPSS program, structural equation modeling and confirmatory factor analysis were performed by AMOS program. First of all, reliability analyzes of measurement tools were made and then normality distributions of the data were examined. Then, confirmatory factor analysis was performed to determine the accuracy of the variables with the collected data and to make the variables suitable for the structural equation model. After the factor analysis results, the structural equation model was created within the framework of the model established. In order to determine the moderator role of gender in the relationship between variables, the results were reported using the Bootstrap technique using the Spss-Process Macro software.

Findings:

According to the results obtained from the model, it was determined that the self-esteem of the participants positively affected their life satisfaction levels and academic achievement. In addition, contrary to the model results, it was observed that the self-esteem of the first grade participants did not have a significant effect on their life satisfaction and academic achievement. However, similar to the results in the model, it was found that the self-esteem of the second grade participants had a positive and significant effect on their life satisfaction levels and academic achievement. In this sense, it can be said that the effect of self-esteem on life satisfaction and academic achievement differs according to the educational status of the participants. It has been determined that gender has a moderator role in the relationship between self-esteem and life satisfaction. As a result of the slope test, it was observed that self-esteem significantly affected the life satisfaction of male students, while the effect of self-esteem on life satisfaction was not significant in female students. According to the analysis results, as the self-esteem of male students increases, their life satisfaction levels increase. Spss-Process Macro software was used to determine the moderator role of gender in the effect of self-esteem on academic achievement. According to the analysis results, it was determined that gender does not have a regulatory role in the relationship between self-esteem and academic achievement.

Conclusion and Discussion:

According to the results obtained from the research, self-esteem has a positive effect on both life satisfaction and academic achievement of students. In this sense, it is thought that social support from family, friends and teachers will increase self-esteem and self-confidence. It can be said that the self-esteem gains that will be obtained in university education will positively affect both academic success and life satisfaction of the person. It is thought that education providers have a good communication with their students, guide them correctly, develop an autonomous personality and thus increase their self-esteem, and their level of life satisfaction will be increased. Specifically, it was determined that female students' self-esteem did not have a significant effect on their life satisfaction and academic achievement. In this sense, it may be important that the information society, which is developing and changing day by day, and the universities that enable it to reach more advanced dimensions, focus on counseling and social support services in order to control the anxiety levels of students. In addition to the qualified education to be provided in order to meet the need for qualified intermediate staff to be trained in the sector, especially for the students of the logistics department, it should be ensured that their self-esteem is improved by taking into account the positive effect on the life satisfaction and academic success of the students. In this regard, informative materials and programs can be prepared about what self-esteem is and what students can do to increase their self-esteem.

1. GİRİŞ

Günümüzde kişiler özellikle iş, aile ve sosyal alanda kendisini hissettiren ve zorlanmaları bünyesinde barındıran bir hayat savaşı ile karşılaşabilmektedir. Bu zorlamalar kişinin ruhsal muvazenesini altüst ederek, bir yandan hayatın sürebilmesi için ihtiyaç duyulan gücü ortaya çıkarırken, öbür taraftan bütün kuvvetini imha edebilecek bir çelişki ile kişiyi biçare, savunmasız ve güçsüz bir duruma düşürebilmektedir (Yılmaz, 2012, s. 123). Yetişkinlik dönemi ile beraber kişi iş hayatına dâhil olmaktadır. İş ve meslek yaşamı kişinin, hayatında büyük ve önemli bir yere sahiptir. Bu sürecin başlamasıyla uzun seneler devam eden ve emeklilik durumuyla son bulan iş hayatına girilmiş olur (Tansel, 2018, s. 554). İş hayatı için de kişilerin akademik başarılarının önemi oldukça yüksektir. Yaşam doyumu ile benlik saygısı genellikle aynı kavramlar şeklinde ifade edilse de bu iki kavramın birbiriyile anlam olarak ilişkili olduğu fakat farklı yapılar şeklinde literatürde yer aldıkları ifade edilmektedir.

Literatürde bulunan birçok çalışmada, benlik saygısının, yaşam doyumunun kritik öncüllerinden birisi olduğunu belirtilmektedir (Diener ve Diener, 1995, s. 71). Çalışan ve çalışmayan kadınlarla ilgili Hindistan’da yapılan ve benlik saygısı ile yaşam doyumunun incelendiği çalışmada, çalışan kadınların yaşam doyumunun daha yüksek olduğu fakat benlik saygısının daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınların hem evde hem de iş yerinde aldıkları rol sebebiyle benlik saygılarının düştüğü buna karşın çalışıyor olmalarının ekonomik olarak bir özgürlük sağlaması sebebiyle yaşam doyumunu yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır (Hasnain vd., 2011). Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin örneklem olarak yer aldığı Yavuz (2006)’ın çalışmasında, yaşam doyumuyla benlik saygısı arasında aynı yönlü bir ilişkinin varlığı belirtilmiştir. Yiğit (2012)’nin 202 erkek polis katıldığı ve çevik kuvvet polislerinde yaşam doyumu ve benlik saygısının farklı değişkenlerle beraber incelendiği çalışmanın sonuçlarına göre; benlik saygısı ve yaşam doyumu arasında aynı yönlü bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam doyumu ile benlik yapılarına göre başa çıkma stratejilerinin araştırıldığı çalışma neticesinde; yaşam doyumunun benlik yapıları bakımından farklılık gösterdiği, özerk ilişkisel benlik yapısına sahip kişilerin bağımlı ayrıklardan daha fazla yaşam doyumuna sahip olduğu fakat diğer benlik yapıları arasında anlamlı bir farklılığın gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır (Karatekin, 2013). Gelir düzeyi ile sokakta çalışmanın benlik saygısı, yaşam doyumu ve depresyon seviyelerine etkilerinin araştırıldığı çalışmada, Diyarbakır şehir merkezinde bulunun ortaokulda öğrenim gören 700 öğrenci araştırmaya tabi tutulmuştur. Araştırma bulgularına göre; sokakta çalışanlar ile alt gelir grubunda olanlar arasında benlik saygısı ve yaşam doyumu seviyelerinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Yıldız ve Duy, 2015). Diener ve Diener (1995), 31 ülkeden toplam 13.118 yükseköğretim öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmış; benlik saygısı ve yaşam doyumu özel alanlarını incelemişlerdir. Ullman ve Moshe (2001) de benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide aynı yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Çalışmada özellikle son yıllarda hızla gelişen lojistik sektörünün durumu dikkate alınarak bu sektörde çalışacak bireylerin durumu ele alınmıştır. Çalışmada lojistik önlisans öğrencilerinin benlik saygısının, yaşam doyumuna ve akademik başarılarına etkisinde cinsiyetin aracılık etkisi incelenmiştir.

2. BENLİK SAYGISI

Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirme sonucunda kazandığı bir hayranlık halidir. Kişinin kendine güvenmesini ve olumlu duygusal bir durumda olmasını sağlayan bir haldir.- (Özbeç ve Köyceğiz Gözeler, 2020, s. 177). Freud’un kuramında benlik (self) ve ego, yapıları bakımından birbirine benzemekle birlikte farklılıklar göstermektedir. Psikanalitik kuramda benlik daha kapsamlı bir yapı olarak ele alınır. Benlik, ego, id ve süper egoyu da içeren bir yapıdır (Öner, 1987). Bir gelenek olarak süregelen sosyal bilimlerde yer alan kavramların tanımları ile alakalı üzerinde kesin bir mutabakat sağlanamamış olması durumu benlik saygısı için de geçerlidir. Buna rağmen genel bir deyişle, kişinin kendisine dönük olumlu ve olumsuz tutumları şeklinde tanımlanabilir. Bireyin şahsını ele alması ve şahsından memnun olup olmaması sonucunda meydana gelen öznel bir olgudur, kişiliğin gelişmesinde ciddi bir yer tutar ve kişi için kritik olan duygu, anlayış ve fikirlerin bir bütünüdür (Güneri Yöyen, 2017, s. 2186). Benlik saygısı bireyin öz kıymetinin farkında olmasını belirtmektedir. Benlik saygısı, benlik kavramının değerlendirilmesinde kullanılan bir değerlendirme aracı olarak tanımlanmaktadır (Baumeister vd., 1998, s. 1252). Uzun dönemli çalışmalar, araştırmacılara benlik saygısının daha dinamik olan doğasını keşfedebilme imkanı sağlamaktadır (Thewissen vd., 2008, s. 43). Bunlara ek olarak bireylerin her zaman olumsuz duygulardan kaçınamayacağını, başarılarının bazı durumlarda dışsal etkenlere bağlı olduğunu, bu sebeple bireylerin benlik saygılarının zaman içerisinde tutarsızlık gösterebileceğini ifade eden araştırmalar da bulunmaktadır (Thewissen vd., 2008). Buradan hareketle benlik saygısının Maslow’un (1954) ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinde en yüksek olduğu nokta, kendini gerçekleştirme basamağıdır denilebilir (Maxwell ve Bachkirova, 2010, s. 17).

3. YAŞAM DOYUMU

Günümüzde pozitif psikoloji yaklaşımıyla beraber bireylerin pozitif taraflarına odaklanma ön planda olmaya başlamış ve yaşam doyumu kavramı önem kazanmıştır. Yaşam doyumu, genel manada bireyin kendisinin tespit ettiği öznel ölçütlerine göre yaşamını pozitif yönde ele almasıdır (Avşaroğlu ve Koç, 2019, s. 566). İyi hayatın ne anlama geldiği epey bir vakittir üstünde kafa yorulan bir mevzudur. Süregelen zaman boyunca iyi hayatın erdemle alakalı olduğu, insanların sorumlulukları ile rollerini gerçekleştirmesi veya zevkle ve mutluluk ile dolu olduğu ile alakalı farklı görüşler olasıdır (Diener ve Suh, 2000, s. 9). Yaşam doyumu (life satisfaction), Neugarte, Havighurst ve Tobin'e göre bireyin hayatta ne arzu ettiği ile ne elde ettiğinin karşılıklı değerlendirilmesi neticesinde elde ettiği sonuçtur. Bireyin içsel ve toplumsal bağlarını etkileyen faktörlerden birisi de yaşam doyumudur. Bu kavram ilk kez 1961 senesinde Neugarten'in tanımıyla ortaya konmuş ve genel bir ifadeyle bireyin bütün hayatındaki doyumu şeklinde açıklanmıştır. Bunun yanında moral, sevinme, mutlu olma ve benzeri gibi farklı açılardan iyi bir durumda olmayı da ortaya koyar (Şahin, 2018, s. 4). Yaşam doyumu, bir kişinin hayatından memnuniyetinin derecesine ilişkin öznel algısı olarak tanımlanır. Doyum, kişinin ihtiyaçlarının giderilmesi durumudur. Yaşam doyumu ise, kişinin elinde bulundurduğu ile elinde olmasını arzu ettikleri arasındaki fark olarak düşünülebilir (Dilmaç ve Ekşi, 2008, s. 282). Yaşam doyumunun iki bileşeni vardır: Birincisi "hedonik deneyimler" ve ikincisi "memnuniyet"tir. Meslek, aile, benlik, sağlık durumu ve maddi imkanlar kişiler için tatmin alanlarıdır (Diener vd., 1999, s. 277). Mutluluk, moral, psikolojik iyi olma ve uyum vb. gibi terimlerle karıştırılan yaşam doyumu, genel bir ifadeyle kişinin yaşamını anlamlı değerlendirmesi ve şahsını kıymetli olarak görmesini ifade etmektedir (Kanten ve Kanten, 2015, s. 48). Yaşam doyumu, kişinin hayatında en kritik olarak değerlendirdiği gereksinimlerin, amaçların ve beklentilerin karşılanmasına dönük değerlendirmeleridir. Kişinin bu değerlendirmeleri onun sosyal çevre, çalışma ve aile yaşamındaki işlerini gerçekleştirmesine ve güzel bir yaşam sürdürmesine yardım etmektedir. Yaşam doyumu, dış yaşam koşullarının ne derece uygun olduğunu gösterdiğinden, içsel yaşam yetenekleriyle, dar kapsamlı ama mutluluktan daha iyi bir kriterdir. Bunun yanı sıra yaşam doyumu kişinin çalışma hayatında ve çalışma dışında süren hayatında sağlıklı, mutlu, verimli olmasına ve sonuçta yükselen başarı duygusunun hissedilmesini sağlamaktadır (Sirgy, 2012, s. 15-17). Yaşam doyumu, insanların belirledikleri standartlar ölçüsünde süren yaşantılarını yorumlayıp bir neticeye ulaşması, kişinin yaşamayı arzu ettiği yaşam ile sahibi olduğu yaşam arasında karşılaştırma yapma durumu şeklinde açıklanmaktadır (Yıldız ve Baytemir, 2016, s. 69).

4. TÜRKİYE'DE BULUNAN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA LOJİSTİK PROGRAMLARININ DURUMU

Globalleşmenin 80'li senelerden başlayarak günümüzde de etkisini devam ettiren son dalgasında, dünya ticaretinde ve üretim yapısında meydana gelen hızlı gelişmeler birçok sektörü etkilemiştir (Türkoğlu ve Küçükşen, 2019, s. 4499). Son zamanlarda istihdam yaratma bakımından lojistik sektörü hizmet sektörleri arasında en kritik bir sektör haline almıştır. Kapsamlı ve karmaşık bir yapıya sahip olan sektör, zaman ilerledikçe daha çok işgücüne gereksinim durumu oluşmuştur (OECD, 2002, s. 43). Lojistik programı olarak önlisans düzeyinde eğitim veren programların sayısı ülkemizde sürekli yükselmektedir. 2011 senesinde ön lisans programı olarak yalnızca Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde lojistik programı mevcutken, şu an açıköğretim olarak 2, örgün eğitim olarak da 78 devlet, 18 vakıf olmak üzere toplam 96 meslek yüksekokulunda "Lojistik" programı bulunmaktadır. 2020 yılı TYT yerleştirme sonuçlarına göre bu programlara 1.692 açıköğretim, 4.029 devlet ve 726 vakıf olmak üzere toplamda 6.447 öğrenci yerleşmiştir. Açıköğretimde açılan 1.692 kontenjanın %100'ü dolmuştur. Örgün eğitimde ise açılan 4.669 devlet kontenjanlarının doluluk oranı %86,3 olarak açılan 1.065 vakıf kontenjanlarının doluluk oranı ise %68,1 olarak gerçekleşmiştir. Açıköğretim programları dahil 2020 TYT lojistik programı toplam yerleşme oranı ise %86,8 olarak gerçekleşmiştir (YÖKATLAS, 2021). Öğrencilerin üniversitelerin lojistik programlarına olan alakaları gün geçtikçe artmaktadır. Lojistik sektörünün de çok hızlı bir şekilde büyümesi lojistik programlarına olan alanın gittikçe artmasına katkı vermiştir. Lakin meslek yüksekokullarının lojistik programlarına bakıldığında bulunan sonuca göre bu programlardan mezun olan öğrencilerin pazar için makul seviyede ve işi öğrenmiş insanları hazırlayabilme konusunda yetersiz kaldığı yönündeki düşünceler ve analizler de bulunmaktadır (Çıkmak, 2016, s. 4). Bu bağlamda oldukça yüksek hızda gelişen sektörün en önemli gereksinimi haline gelen üstün özellikli ara eleman ihtiyacını giderecek okullardaki eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi ve iş fırsatları ile bağının kuvvetlendirilmesi noktasında tavsiye edilebilecek durumlardan bazıları şu şekildedir (Keskin ve Çavuşoğlu, 2012, s.514):

- Herhangi bir yükseköğretim kurumu programı açmadan evvel bulunduğu ilde ve bölgede sektörün hacmini, yapısını ve beklentilerini tespit etmelidir.

- Günümüzde faal durumda olan meslek yüksekokullarının içinde öğretim elemanı bakımından yeterli olmayan okul sayısı oldukça fazladır. Dışarıdan sözleşmeli/misafir öğretim elemanları ile ihtiyacın büyük bir kısmı karşılanabilmektedir. Okulların kadrosunda bulunan öğretim elemanları içinde buldukları yüksek ders yükü yüzünden ilgili sektörü yeterince izleyememekte, yaşanan değişimleri ve dönüşümleri yakalayamamaktadır. Bu durumun aksine lojistik alanında çalışan öğretim elemanlarının çok çabuk gelişen sektör ile sürdürülebilir bir biçimde ilişki içinde olmaları gereklidir.
- Meslek yüksekokullarının ders planlarına bakıldığında “bilgi teknolojileri” ve “bilgisayar sistemleri” gibi derslerin program içinde yeterli düzeyde bir ağırlığının olduğu gözlemlenmektedir. Fakat bu derslerin güncelliği ve etkin oluşu konusu ise tartışmaya açıktır. Bu sebeple ilgili derslerin ders içerikleri çağa ayak uydurmalı, ihtiyaç duyulan laboratuvar koşulları sağlanmalı ve öğrencilerin temel bilgisayar programları ile sektörün kullandığı başlıca sistemleri bilip kullanabilecek seviyeye gelerek eğitimlerini tamamlamaları için çalışılmalıdır.
- İngilizce lojistik sektörü için olmazsa olmazdır. Sektör için önemi çok büyüktür. Bu sebeple yabancı dil öğreniminin üzerinde durulmalı ve bunun için ön lisans programlarına hazırlık sınıfları eklenmesi düşünülmelidir.

Tedarik zinciri yönetimi ile lojistik sektörlerinin öneminin sürekli artması, bu sektör içinde çalışan insan kaynağının da kritik bir faktör haline gelmesine sebep olmaktadır. Çalışanların günümüz koşullarına ayak uydurmaları ve yine günümüzün gerekli gördüğü bilgiyi, yeteneği ve mesleki yeterliliği bünyelerinde buldurmaları gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerekliliklerin çoğunu bireyler yükseköğretim aşamasında edinmelidirler. Günümüzde her geçen gün gelişim ve değişim içinde olan bilgi toplumu ve bunun daha ileri boyutlara ulaşmasını sağlayan üniversiteler eğitim ve bilginin vazgeçilmez ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Türkoğlu vd., 2019, s. 704). Tam bu aşamada ülkemizde bulunan yükseköğretim kurumlarına tüm bu ihtiyaçlar için oldukça büyük sorumluluklar düşmektedir.

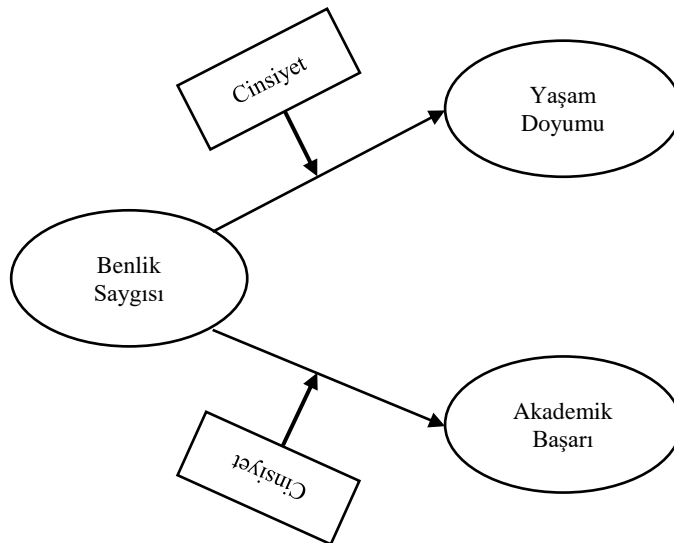
5. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırma modeli ve hipotezleri, örnekleme, ölçüm araçlarının geçerlik ve güvenirlik analizlerine yer verilmiştir.

5.1. Araştırma Modeli ve Hipotez

Öğrencilerin sahip oldukları benlik saygılarının yaşam doyumlarına ve akademik başarılarına olan etkisi ve bu etkide cinsiyetin düzenleyici rolünün tespiti için oluşturulan model şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli



Araştırmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: Benlik saygısı, yaşam doyumunu pozitif yönde etkilemektedir.

H₂: Benlik saygısı, akademik başarıyı pozitif yönde etkilemektedir.

H₃: Cinsiyetin, benlik saygısı ile yaşam doyumunu ilişkisinde düzenleyici rolü bulunmaktadır.

H₄: Cinsiyetin, benlik saygısı ile akademik başarı ilişkisinde düzenleyici rolü bulunmaktadır.

5.2. Örneklem

Araştırmanın evrenini lojistik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Evreni temsil etmek üzere Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde öğrenim gören lojistik bölümü öğrencileri örneklem olarak belirlenmiştir. Örneklem kapsamında üniversitede lojistik bölümü olan tüm meslek yüksekokullarına 1 Ocak ve 29 Ocak 2021 tarihleri arasında çevrimiçi anketler ulaştırılmaya çalışılmış ve toplam 641 lojistik bölümü öğrencinin 312'sinden geri dönüş alınmış ve 278 anket formu analiz kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmanın uygulaması için Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 23.02.2021 tarihli ve 103/16 sayılı etik kurul kararı alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların %45'i (n=125) kız, %55'i (n=153) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yine katılımcıların %42,8'i (n=119) birinci sınıf iken %57,2'si (n=159) ikinci sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %37'si (n=103) mezuniyet şartı olan 2.00 genel not ortalamasının altında bir ortalamaya sahip öğrencilerden oluşurken %63'ünün (n=175) not ortalaması 2.00 ve üzerindedir.

5.3. Araştırmanın Yöntemi ve Ölçüm Araçları

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımında en çok tercih edilen anket yöntemi kullanılmış olup anket iki farklı bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm cinsiyet, sınıf ve not ortalaması bilgilerinden oluşmaktadır. İkinci bölüm benlik saygısı (10 madde) ve yaşam doyumunu (5 madde) ölçeklerinden oluşmaktadır.

Toplanan verilerin analizi için SPSS 23 ve AMOS 23 programlarından yararlanılmıştır. Frekans tabloları, tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik ve normalite dağılımı ile korelasyon, düzenleyici değişken analizleri SPSS programından, yapısal eşitlik modellemesi ile doğrulayıcı faktör analizi AMOS programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Benlik Saygısı Ölçeği: Çalışmada Rosenberg (1963) tarafından geliştirilmiş olan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin alt boyutlarından olan "benlik saygısı" ölçeği kullanılmıştır. Türkçe uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılan ölçek çoktan seçmeli "çok doğru", "doğru", "yanlış" ve "çok yanlış" olmak üzere olumlu ve olumsuz anlam taşıyan 10 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması geçerlik katsayısı 0,71, güvenilirlik katsayısı 0,75 olarak raporlanmıştır (Çuhadaroğlu, 1986).

Ölçeğin toplanan veriler ile doğruluğunun tespiti ve değişkenlerin yapısal eşitlik modeline uygun hale getirilmesi için yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) neticesinde uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda düşük faktör yüküne sahip üç ifade (2,4 ve 8) analiz dışında bırakılmıştır. Tekrar yapılan DFA sonucunda ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır (CMIN(χ^2)/DF=2,778; RMSEA=0,080; NFI=0,958; CFI=0,972; GFI=0,967). Yapılan güvenilirlik analizi neticesinde ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa 0,841 şeklinde hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik düzeyi 0,00-0,40 arası güvenilir değil, 0,40-0,60 arası düşük güvenilirlikte, 0,60-0,80 arası oldukça güvenilir, 0,80-1,00 arası yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2005, s. 405). Ayrıca Hair vd. (2018) verilerin normal dağılımına uygunluğu için önerdikleri Skewness ve Kurtosis değerlerininin -1 ile +1 arasında olması durumunda verilerin normal dağılıma uyduğu kabul edilmiştir. Ölçeğin Skewness değeri -0,325 ve Kurtosis değeri ise -0,057'dir. Buna bağlı olarak verilerin normalite dağılımı varsayımını sağladıkları belirlenmiştir.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Öğrencilerin yaşam doyumları seviyelerini tespit etmek amacıyla Diener vd. (1985) tarafından ortaya konan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan ölçek likert tipi çoktan seçmeli "hiç katılmıyorum (1)" ve "tamamen katılıyorum (5)" olmak üzere 5 ifadeden oluşmaktadır. Türkçe uyarlama Cronbach Alpha Katsayısı 0,88 olarak raporlanmıştır (Dağlı ve Baysal, 2016, s. 1258).

Ölçeğin toplanan veriler ile doğruluğunun tespiti ve değişkenlerin yapısal eşitlik modeline uygun hale getirilmesi için yapılan DFA neticesinde uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlar arasında olduğu belirlenmiş ve beş maddelik ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır (CMIN(χ^2)/DF=0,787; RMSEA=0,000; NFI=0,995; CFI=1,000; GFI=0,995). Yapılan güvenilirlik analizi neticesinde ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,851 olarak

elde edilmiştir. Ölçeğin normallik dağılımına uygunluğuna bakıldığında Skewness değerinin 0,067 ve Kurtosis değerinin -0,345 olduğu ve ölçeğin normallik dağılımı varsayımını sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek amacıyla genel not ortalamaları ölçüm aracı olarak kullanılmıştır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmaya dâhil edilen değişkenlerin ortalama değerleri, standart sapmaları ve değişkenler arası korelasyonlara ait bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Değişkenlerine Ait Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	\bar{X}	SS	1	2	3
1.Benlik saygısı	2,84	0,62	1		
2.Yaşam doyumu	2,79	0,91	0,264**	1	
3.Genel not ortalaması	2,20	0,98	0,139*	0,031	1

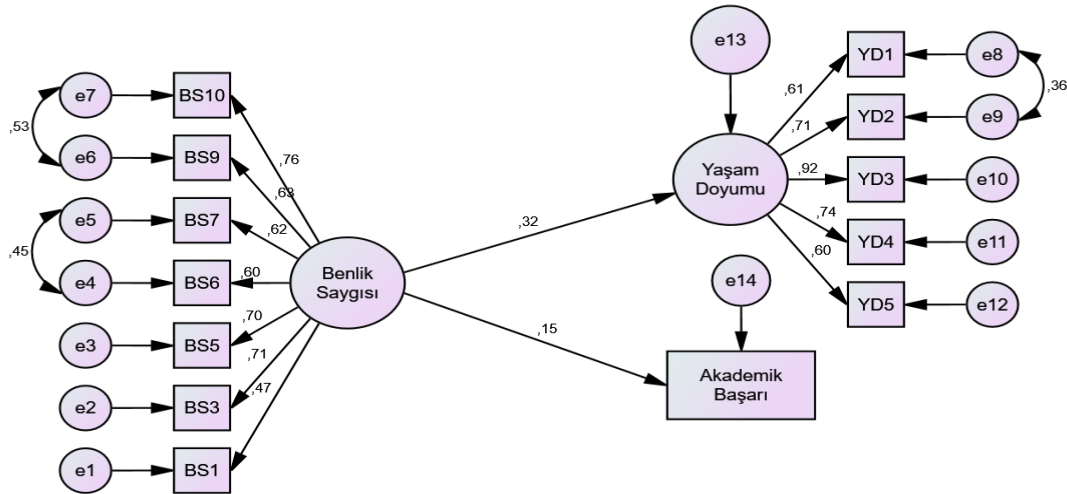
$N=278$, ** $p<0,01$ düzeyinde anlamlı, * $p<0,05$ düzeyinde anlamlı

Ortalamalar hesaplanırken benlik saygısı ölçeği 4’lü derecelendirme üzerinden en fazla 4, en az 1 puan, yaşam doyumu ölçeği 5’li likert olarak en fazla 5 en az 1 değerini almaktadır. Akademik başarı ölçütü olarak kullanılan genel not ortalaması ise 4’lük sistemde en fazla 4 en az 0 değerini almaktadır. Bu kapsamda, katılımcıların benlik saygı düzeylerinin yüksek (Ort.=2,84; SS=0,62), yaşam doyumu (Ort.=2,79; SS=0,91) ve not ortalaması düzeylerinin (Ort.=2,20; SS=0,98) orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 1’deki değişkenler arası korelasyon değerlerine bakıldığında katılımcıların benlik saygıları ile yaşam doyumu ($r=0,264$; $p<0,01$) ve genel not ortalaması ($r=0,139$; $p<0,05$) pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yaşam doyumu ve genel not ortalaması ($r=0,031$; $p=0,601$) arasında ise düşük seviyede pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı görülse de anlamlı bir ilişki çıkmamıştır.

Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla yaratılan model ışığında yapısal eşitlik modellemesi neticeleri Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Yapısal Eşitlik Model Sonuçları



Modelden elde edilen sonuçlara göre katılımcıların sahip oldukları benlik saygılarının yaşam doyumu düzeyleri ($\beta=0,325$; $p<0,001$) ve akademik başarılarını ($\beta=0,153$; $p=0,021$) pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Bulunan neticeler ışığında H_1 ve H_2 hipotezlerinin desteklendiği görülmektedir. YEM analizi ve araştırma hipotezi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yem Analizi Sonuçları ve Model Uyum İyiliği Değerleri

YEM		β	S.E.	P	Hipotez	Sonuç
Benlik S.	→ Yaşam D.	0,325	0,072	p<0,001	H ₁	Desteklendi
Benlik S.	→ Akademik B.	0,153	0,086	0,021	H ₂	Desteklendi

CMIN(χ^2)/DF=2,415; RMSEA= 0,071; NFI= 0,904; CFI= 0,941; GFI=0,924

Tablo 2'deki sonuçlara göre modelin uyum iyiliği değerlerinin literatürde kabul gören sınırlar arasında yer aldığı gözlemlenmektedir (Forza ve Filippini, 1998, s. 14; Al-Mamary ve Shamsuddin, 2015, s. 271; Karagöz, 2019, s. 1043). Ayrıca yine aynı model üzerinde katılımcıların 1. ve 2. Sınıfta olma durumlarına göre değişkenler arasındaki ilişkilere ait analiz sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre YEM Sonuçları

YEM		β	P	β_1	P ₁	β_2	P ₂
Benlik S.	→ Yaşam D.	0,325	p<0,001	0,57	0,602	0,414	p<0,001
Benlik S.	→ Akademik B.	0,153	0,021	0,194	0,065	0,240	0,005

1.Sınıf Öğrenciler CMIN(χ^2)/DF=2,043; RMSEA= 0,094; NFI= 0,828; CFI= 0,901; GFI=0,862

2.Sınıf Öğrenciler CMIN(χ^2)/DF=1,582; RMSEA= 0,061; NFI= 0,90; CFI= 0,959; GFI=0,920

β_1 : Standartlaştırılmış yol katsayısı (1.Sınıf öğrencileri)

β_2 : Standartlaştırılmış yol katsayısı (2.Sınıf öğrencileri)

Tablo 3'deki sonuçlar incelendiğinde model sonuçlarının aksine 1.sınıfta öğrenim gören katılımcıların benlik saygılarının, yaşam doyumları üzerinde ($\beta_1=0,57$; $p_1=0,602$) anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde yine 1.sınıfta öğrenim gören katılımcıların sahip oldukları benlik saygılarının akademik başarıları ($\beta_1=0,194$; $p_1=0,065$) üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Ancak 2.sınıfta öğrenim gören katılımcıların modeldeki sonuçlara benzer şekilde benlik saygılarının yaşam doyumu düzeylerine ($\beta_2=0,414$; $p_2<0,001$) ve akademik başarılarına ($\beta_2=0,240$; $p_2<0,005$) pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Bu anlamda benlik saygısının, yaşam doyumu ve akademik başarıya olan etkisinin katılımcıların öğrenim durumlarına göre ayrışması araştırmanın bir başka sonucudur.

Ayrıca yine model üzerinde katılımcıların cinsiyetine göre değişkenler arasındaki etkileri Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre YEM Sonuçları

YEM		β	P	β_K	P _K	β_E	P _E
Benlik S.	→ Yaşam D.	0,325	p<0,001	0,142	0,171	0,481	p<0,001
Benlik S.	→ Akademik B.	0,153	0,021	0,138	0,160	0,155	0,081

Kız Öğrenciler CMIN(χ^2)/DF=1,918; RMSEA= 0,086; NFI= 0,85; CFI= 0,920; GFI=0,875

Erkek Öğrenciler CMIN(χ^2)/DF=1,844; RMSEA= 0,074; NFI= 0,874; CFI= 0,937; GFI=0,902

β_K : Standartlaştırılmış yol katsayısı (Kız öğrenciler)

β_E : Standartlaştırılmış yol katsayısı (Erkek öğrenciler)

Kız öğrencilerinin benlik saygısının, modelden farklı olarak yaşam doyumu ($\beta_K=0,142$; $p_K=0,171$) ve akademik başarı ($\beta_K=0,138$; $p_K=0,160$) üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir. Öte yandan erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin yaşam doyumu ($\beta_E=0,481$; $p_E<0,001$) düzeyleri üstünde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisinin mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Erkeklerin sahip olduğu benlik saygısı düzeylerinin akademik başarı üzerindeki etkisi pozitif yönlü ($\beta_E=0,155$; $p_E=0,081$) ancak model sonucunun tersine anlamlı değildir. Bu sonuçlara göre erkek öğrencilerin benlik saygıları, yaşam doyumları üzerinde pozitif etkisi olduğu görülürken, kız öğrencilerde böyle bir etki bulunmamaktadır.

Benlik saygısının, yaşam doyumunu üzerindeki etkisinde cinsiyetin düzenleyicilik rolünü belirlemek için Hayes (2013) tarafından geliştirilen Spss-Process Makro yazılımından yararlanılmıştır. Analizde Bootstrap tekniği ile 5000 yeniden örneklem seçeneği tercih edilmiştir. Cinsiyetin düzenleyici etkisini gösteren analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

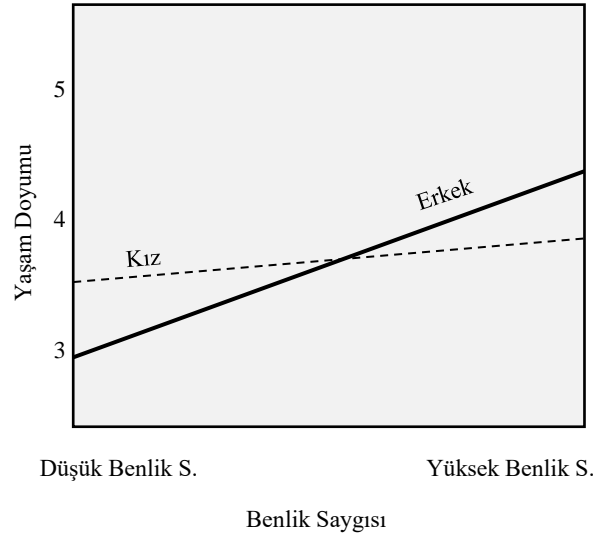
Tablo 5. Cinsiyetin Düzenleyici Etkisini Gösteren Analiz Sonuçları

	β	p	CI	LI
Sabit	4,4858	0,0000	2,8818	6,0898
Cinsiyet (M)	-1,7708	0,0004	-2,7394	-0,8021
Benlik Saygısı (X)	-0,5109	0,0687	-1,0613	0,0395
B.S.*Cinsiyet (X.M)	0,5681	0,0009	0,2351	0,9012
Kadın	-0,0572	0,6565	-0,1958	0,3102
Erkek	0,6253	0,0000	0,4087	0,8419

$R=0,34$; $R^2=0,12$; $F=11,70$; $p=0,0000$; $CI-LI=Güven\ aralığı\ alt-üst\ sınır$

Tablo 5’de yer alan analiz sonuçlarına göre analize dâhil edilen değişkenlerin, yaşam doyumunu üzerindeki değişimin yaklaşık %12’sini ($R^2=0,1135$) açıkladığı görülmektedir. Benlik saygısı ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiye cinsiyetin düzenleyici etkisinin olduğu görülmektedir ($\beta=0,5681$; $p<0,01$). Edinilen bu neticeye bağlamında H_3 hipotezi desteklenmiştir. Anlamlı bir düzenleyicilik etkisi tespit edildikten sonra düzenleyici değişkenin hangi durumlarda anlamlı olduğu ve bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki değerlerin gösterilmesi için eğim (slope) analiz grafiklerinden yararlanılmaktadır (Gürbüz, 2019, s. 86). Etkinin kız ve erkek öğrencilere göre değişimini gösteren eğim analizi sonuçları Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Cinsiyetin Düzenleyici Etkisinin Grafikselleştirilmesi



Eğim testi sonucunda model üzerinde bakılan cinsiyet sonuçlarına benzer şekilde, benlik saygısının erkek öğrencilerde yaşam doyumunu anlamlı ($\beta=0,6253$; $p<0,001$) olarak etkilediği görülürken, kız öğrencilerde benlik saygısının yaşam doyumunu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($\beta=0,0572$; $p=0,6565$). Analiz sonuçlarına göre erkek öğrencilerin benlik saygıları arttıkça yaşam doyumunu düzeyleri artmaktadır.

Benlik saygısının akademik başarı (GNO) üzerindeki etkisinde cinsiyetin düzenleyicilik rolünü tespit etmek amacıyla Spss-Process Makro yazılımından yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre analize dâhil edilen değişkenlerin, akademik başarı üzerindeki değişimin yaklaşık %2’sini ($R^2=0,0196$) açıkladığı görülmüştür. Benlik saygısı ile akademik başarı arasındaki ilişkiye cinsiyetin düzenleyici bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir ($\beta=0,0233$; $p=0,9030$). Bu neticeye göre H_4 hipotezi desteklenmemiştir.

7. SONUÇ

Rekabet stratejisinin, stratejik planlamaya göre önem kazandığı 1980'li seneler bilgi teknolojileri, kriz ve globalleşme ile farklılaşan ve gelişim gösteren konjonktürün belirsizliklerle başa çıkma veya farklılaşan çevreye uyum stratejileri hususunda derin tecrübelerin meydana geldiği bir zaman dilimine kapı açmıştır (Acar ve Acar, 2020, s. 28). Bireyin kendisine yönelik saygı, güven ve beğenilerinden oluşan benlik saygısının yaşam doyumu üzerinde olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. Benlik saygısı bireyi olumlu yönde motive eden önemli bir etkidir. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler sorunlarını aşarak yaşamdan duydukları memnuniyetin de artmasıyla başarıya ulaşmada önemli bir güdüye sahiptirler. Bu çalışmanın amacı öğrencilerin sahip oldukları benlik saygısının, yaşam doyumlarına ve akademik başarılarına olan etkisinin tespiti ve bu etkide cinsiyetin düzenleyici rolünün incelenmesidir. Bu amaçla son yıllarda lojistik sektörünün hızlı bir şekilde büyümesi ile birlikte öğrenciler tarafından bu programa olan ilginin de arttığı görülerek, araştırmaya lojistik sektörü potansiyel çalışanları olarak görülen 278 lojistik öğrencisi katılmıştır.

Araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında benlik saygısı ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu ile Diener ve Diener (1995), Moksnes ve Espnes (2013), Yıldız ve Baytemir (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçlarının uyumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benlik saygısı ile akademik başarıları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı araştırmanın bir diğer bulgusudur. Bu sonuç literatürde yer alan çalışmalar ile uyumluluk göstermektedir (Schmidt ve Padilla, 2003; Zhang vd., 2009; Duru ve Balkıs, 2014).

Araştırma kapsamında oluşturulan yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre, araştırmaya katılan lojistik bölümü öğrencilerinin benlik saygıları yaşam doyumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Doğan ve Eryılmaz (2013) 191 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında benlik saygısının öznel iyi oluşu pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varmışlardır. Benzer şekilde Gül (2020), üniversite öğrencilerinin örneklemi oluşturduğu çalışması sonucunda, öğrencilerin sahip oldukları benlik saygısının yaşam doyumlarında pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Benlik saygısının geliştirilebilen bir özellik olduğu düşünüldüğünde bireyin yaşam doyumunun artırılması için kendisine olan güvenin ve saygının farkına varmasının desteklenmesinin ve onu güdüleyecek imkânların varlığının önemli olduğu söylenebilir.

Benlik saygısının öğrencilerin akademik başarısına pozitif yönde bir etkisinin olması da modelden elde edilen bir diğer sonuçtur. Balkıs ve Duru (2010), 323 üniversite öğrencisi örneğinde yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin sahip oldukları benlik saygısının akademik başarılarını pozitif yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Rosli vd. (2011)'de, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören 220 ikinci sınıf öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırma sonucunda benlik saygısının, bireyin akademik performansını etkileyen temel faktörlerden biri olduğundan bahsetmişlerdir. Özgüngör ve Paksu (2017) ise üniversite öğrencilerinin benlik saygıları düzeyine göre akademik başarıyı yordayan değişkenlerin belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmaları sonucunda, düşük benlik saygısına sahip öğrencilerde sınav kaygısı ve bölüme yönelik tutumlar akademik başarının en önemli belirleyicisi iken, yüksek benlik saygısına sahip öğrencilerde bölüme yönelik tutum ve göreve verilen değer akademik başarının belirleyicisidir. Özetle modelden elde edilen sonuçlardan, kendisi hakkında olumlu düşünceye sahip olan ve kendisini yeterli gören öğrencilerin öğrenci olarak sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir. Benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin zamanlarını verimli kullanarak, çalışmalarına önem verdikleri ve bunun sonucunda da akademik anlamda başarılarını arttırdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Model üzerinden öğrencilerin 1. ve 2. sınıfta olma durumlarına göre değişkenler arasındaki etkilere bakıldığında 1. sınıfta yer alan öğrencilerin sahip oldukları benlik saygılarının, yaşam doyumları ve akademik başarılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı görülürken, 2. sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve akademik başarılarına pozitif yönlü etkisinin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, Dilmaç ve Ekşi (2008) meslek yüksekokullarındaki öğrencilerinin yaşam doyumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin tespiti üzerine yapmış oldukları çalışmalarında ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin benlik saygılarının birinci sınıfta öğrenim görenlerden daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Buradan öğrencilerin üniversitenin ilk yıllarındaki farklılık düzeylerinin ikinci yıla göre daha az olduğu ve zamanla benlik saygıları ile birlikte öğrencilik sorumluluklarının da arttığı söylenebilir. Böylelikle artan benlik saygısı ile birlikte yaşam doyumu ve akademik başarılarına olan olumlu etki de artmıştır.

Araştırmanın bir diğer hipotezi olan benlik saygısı ile yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici rolü olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin benlik saygısının yaşam

doymu üzerindeki etkisinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Kız öğrencilerde benlik saygısının yaşam doymu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı, erkek öğrencilerde ise bu etkinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Eğitim analizi sonucunda erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça yaşam doymu seviyelerinin de arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuçların model sonuçları ile uyumlu olduğu görülmektedir. Zhang ve Leung (2002) 1347 kişi üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında, benlik saygısı ve yaşam doymunda cinsiyet ile yaşın düzenleyicilik rolünü incelemişlerdir. Araştırma sonucunda benzer şekilde benlik saygısı ile yaşam doymu arasındaki ilişkinin erkek katılımcılarda, kadın katılımcılara göre daha güçlü olduğunu belirtmişlerdir. Moksnes ve Espnes (2013) de ergenlerde benlik saygısı ve yaşam doymu ilişkisinde cinsiyet ve yaşın düzenleyici rolünü araştırdıkları çalışmada benzer sonuca ulaşmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerin benlik saygısı ve yaşam doymu düzeylerinin kızlardan daha fazla olduğunu raporlamışlardır. Akcan (2018) lise öğrencilerinin benlik saygıları ile yaşam doymu ilişkisini incelediği çalışmada, erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin kız öğrencilerden fazla olduğunu belirtmiştir. Steinberg (2007), kızların fiziksel görünüşleri, popülerite ve başarı konularında erkeklere göre daha kaygılı olduklarını ve bu durumun da benlik saygılarının daha düşük olmasına sebep olabildiğinden bahsetmektedir.

Araştırma sonuçlarının literatürdeki sonuçları doğrular nitelikte olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre benlik saygısının öğrencilerin hem yaşam doymuna hem de akademik başarılarına olumlu yönde etkisi bulunmaktadır. Bu anlamda aile, arkadaş ve öğretmenlerden sağlanacak sosyal desteğin bireyin benlik saygısını, kendine olan güvenini arttıracığı düşünülmektedir. Üniversite öğreniminde elde edilecek benlik saygısı kazanımları bireyin hem akademik başarısını hem de yaşam doymunu olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Yeteneklerin yarattığı etkide ortaya çıkan yeterlilik duygusuna sahip olan, kendine inanan, hayır diyebilmeyi bilen, hobileri olan ve kendine zaman ayırmayı bilen bireylerde benlik saygısının gelişmiş olduğu bilinmektedir. Eğitim verenlerin öğrencileri ile iyi bir iletişime sahip olmaları, onları doğru bir şekilde yönlendirmeleri onların özerk bir kişilik geliştirmelerini ve böylelikle benlik saygılarının artması yoluyla yaşam doymuları düzeylerinde de artış sağlanacağı düşünülmektedir. Araştırma özelinde kız öğrencilerin benlik saygılarının yaşam doymu ve akademik başarılarına anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Bu anlamda her geçen gün gelişim ve değişim içinde olan bilgi toplumu ve bunun daha ileri boyutlara ulaşmasını sağlayan üniversitelerin, öğrencilerin kaygı düzeylerinin kontrol altına alınması için rehberlik ve sosyal destek hizmetlerine ağırlık vermesi önemli olabilir. Lojistik bölümü öğrencileri özelinde de sektöre yetiştirilecek kalifiye ara eleman ihtiyacının giderilebilmesi adına verilecek nitelikli eğitimin yanında öğrencilerin yaşam doymu ve akademik başarılarına olan pozitif etkisi göz önünde bulundurularak benlik saygılarının olumlu yönde geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu anlamda benlik saygısının ne olduğu ve öğrencilerin benlik saygılarını arttırmaları için neler yapabilecekleri hakkında bilgilendirme materyalleri ve programları hazırlanabilir. Ayrıca konu hakkında öğretim elemanlarına da öğrencilere destek niteliğinde bilgilendirme seminerleri ve eğitimleri düzenlenebilir.

Çalışmanın pandemi döneminde yapılmasından dolayı katılımcılara elektronik ortamda ulaşılması ve zaman kısıtı araştırmanın önemli sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Benlik saygısı ile yaşam doymu ile ilgili literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak üniversite öğrencileri özelinde benlik saygısının yaşam doymu ve akademik başarıya olan etkisi ve bu etkide cinsiyetin düzenleyicilik rolü ile ilgili pek fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın başka üniversite ve farklı bölümlerde daha büyük örneklemlemler ile yapılması gelecek çalışmalar için araştırmacılara önerilmektedir. Ayrıca yaş ve sosyo-ekonomik durumların benlik saygısı, yaşam doymu ve akademik başarı arasındaki ilişkide düzenleyicilik rolünün belirlenmesine yönelik çalışmaların da literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ö. F. ve Acar, S. (2020). A Preliminary investigation of digital hoarding behaviors of university executives. *European Journal of Digital Economy Research (EJDER)*, 1, 27-44.
- Akcan, E. (2018). *Lise öğrencilerinde benlik saygısı ve yaşam doyumu ilişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Al-Mamary, Y. H. ve Shamsuddin, A. (2015). Testing of the technology acceptance model in context of Yemen. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 268-273.
- Avşaroğlu, S. ve Koç, H. (2019). Yaşam doyumu ile sıkıntıyı tolere etme arasındaki ilişkide iyimserliğin aracı etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(53), 565-588.
- Balkıs, M. ve Duru, E. (2010). Akademik erteleme eğilimi, akademik başarı ilişkisinde genel ve performans benlik saygısının rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 159-170.
- Baumeister, R. E., Bratslavsky, E., Muraven, M. ve Tice, M. (1998). Ego depletion: Is the active self a limited resource. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1252-1265.
- Çıkmak, S. (2016). Türkiye’de lojistik eğitiminin durumu ve lojistik eğitiminin geliştirilmesine yönelik öneriler. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 1-13.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adölesanlarda Benlik Saygısı* [Uzmanlık Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E. ve Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life-satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E. ve Suh, E. M. (2000). Measuring subjective well-being to compare the quality of life of cultures. *Culture and Subjective Well-Being*, 3-12.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener E. ve Diener M. (2009). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. E. Diener, (Ed.) *Culture and Well-Being. Social Indicators Research Series* içinde (s. 71-91), Springer.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2008). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 20, 279-291.
- Forza, C. ve Filippini, R. (1998). Tqm impact on quality conformance and customer satisfaction: A causal model. *International Journal of Production Economics*, 55(1), 1-20.
- Gül, T. (2020). *Geçmişte çocuk işçiliği deneyimi olan üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının ve yaşam doyumlarının öz-belirleme kuramı çerçevesinde araştırılması* [Doktora Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Childhood trauma and self-respect. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Gürbüz, S. (2019). *Sosyal bilimlerde aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Hasnain, N., Ansari, S. A. ve Sethi, S. (2011). Life satisfaction and self esteem in married and unmarried working women. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 37(2), 316-319.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Babin, B. J. ve Anderson, R. E., (2018). *Multivariate data analysis*. Cengage Learning.

- Kanten, P. ve Kanten, S. (2015). İş yaşamının kalitesinin yaşam doyumu üzerindeki etkisinde iş doyumunun aracılık rolü. D. Selen (Ed.), *Yaşam Doyumu* içinde, Nobel Yayıncılık.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS-AMOS-META Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Nobel Yayınları.
- Karatekin, H. (2013). *Benlik yapılarına göre başa çıkma stratejileri ve yaşam doyumunun incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kayış, A. (2005). Güvenilirlik analizi. Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* içinde, Asil Yayınevi.
- Keskin, H. ve Çavuşoğlu, D. (2012). Lojistik meslek yüksekokullarının Türkiye'nin lojistik eğitim sorununun çözümüne katkısının tespiti ve olası çözüm önerileri, *Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi Bildiriler Kitabı*, 10-12 Mayıs 2012, Konya, 509-516.
- Maxwell, A. ve Bachkirova, T. (2010). Applying psychological theories of self-esteem in coaching practice. *International Coaching Psychology Review*, 5(1), 16–26.
- Moksnes, U. K. ve Espnes, G. A. (2013). Self-esteem and life satisfaction in adolescents-gender and age as potential moderators. *Quality of Life Research*, 22(10), 2921-2928.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. ve Tobin, S. S. (1961). The measurement of the life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16(2), 134-143.
- OECD. (2002). *Transport logistics: Shared solutions to common challenges*, OECD Publications, France.
- Özbey, S. ve Köyceğiz Gözeler, M. (2020). A study on the effect of the social skill education on the academic self respect and problem solving skills of the pre-school children. *International e-Journal of Educational Studies*, 4(8), 176-189.
- Özgüngör, S. ve Paksu, A. D. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı düzeyine göre akademik başarıyı yordayan değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 111-125.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press.
- Rosli, Y., Othman, H., Ishak, I., Lubis, S. H., Saat, N. Z. M. ve Omar, B. (2012). Self-esteem and academic performance relationship amongst the second year undergraduate students of Universiti Kebangsaan Malaysia, Kuala Lumpur Campus. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 60, 582-589.
- Schmidt, J. A. ve Padilla, B. (2003). Self-esteem and family challenge: An investigation of their effects on achievement. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 37-46.
- Sirgy, M. J. (2012). The psychology of quality of life: Hedonic well-being, life satisfaction, and eudaimonia. *Social indicators research series*, Springer.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. İmge Kitabevleri Yayınları.
- Şahin, Z. (2018). Ölüm algısının “yaşam doyumu” üzerindeki etkisi: Üniversite örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 3(3), 1-18.
- Tansel, B. (2018). Adalet bakanlığına bağlı kurumlarda çalışan personelin yaşadığı tükenmişlik, iş doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 50-77.
- Türkoğlu, M. E. ve Küçükeşmen, E. (2019). Yoksulluk ve çalışan yoksullar üzerine genel bir bakış. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(48), 4497-4506.
- Türkoğlu, M., Küçükeşmen, E. ve Şimşek, A. (2019). Önlisans öğrencilerinin memnuniyet durumları üzerine ampirik bir araştırma: Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Isparta Meslek yüksekokulu örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 703-721.
- Thewissen, V., Bentall, R. P., Lecomte, T., Van Os, J. ve Myin-Germeys, I. (2008). Fluctuations in self-esteem and paranoia in the context of daily life. *Journal of Abnormal Psychology*, 117(1), 43.

- Ullman, C. ve Moshe, T. (2001). Psychological adjustment among Israeli adolescent immigrants: A report on life satisfaction, self-concept, and self-esteem, *Journal of Youth and Adolescence*, 30(4), 449-463.
- Yavuz, Ç. (2006). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde öznel iyi olma hali, psikiyatrik belirtiler ve bazı kişilik özellikleri: karşılaştırmalı bir çalışma* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yıldız, M. A. ve Duy, B. (2015). Sokakta çalışmak ve gelir düzeyi erinlerin benlik saygısı, yaşam doyumu ve depresyon düzeylerine etki eder mi? (Diyarbakır ili örneği). *Elementary Education Online*, 14(2), 522-537.
- Yıldız, M. A. ve Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 67-80.
- Yılmaz Boylu, A. (2012). Adalet Bakanlığı'na bağlı kurumlarda çalışan personelin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet ve hizmet süresi değişkenlerine göre incelenmesi. *Adalet Dergisi*, 44, 123-141.
- Yiğit, R. (2012). Çevik kuvvet görevlilerinin benlik saygıları ile yaşam doyumu ve stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 61-75.
- Yüksek Öğretim Program Atlası. (2021). *YökAtlas*. <https://yokatlas.yok.gov.tr> adresinden 4 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Zhang, L. ve Leung, J. P. (2002). Moderating effects of gender and age on the relationship between self-esteem and life satisfaction in mainland Chinese. *International Journal of Psychology*, 37(2), 83-91.
- Zhang, B., Zhao, J. Y. ve Yu, G. (2009). The influence of concealing academic achievement the self-esteem of adolescents with low achievement. *Social Behavior and Personality*, 37(6), 805-810.